

ZALECENIA

WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

w sprawie ustalenia zasad przygotowania i prowadzenia ćwiczeń obronnych przez Marszałka Województwa, starostów, wójtów, burmistrzów (prezydentów miast)

1. WSTĘP

1.1. Zalecenia Wojewody Mazowieckiego w sprawie ustalenia zasad przygotowania i prowadzenia ćwiczeń obronnych przez Marszałka Województwa, starostów, wójtów, burmistrzów (prezydentów miast) opracowano na podstawie § 12 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 października 2022 r. w sprawie szkolenia obronnego (Dz. U. z 2022 r., poz. 2348).

1.2. Celem zaleceń jest:

- 1) przedstawienie podstawowych uwarunkowań prawnych i organizacyjnych towarzyszących organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń obronnych na szczeblu województwa, powiatu i gminy;
- 2) sprecyzowanie czynności wchodzących w skład procesu przygotowania, przeprowadzenia oraz podsumowania i udokumentowania ćwiczeń obronnych;
- 3) określenie ramowych wzorów dokumentów opracowywanych w ramach poszczególnych etapów przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń obronnych.

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE I ORGANIZACYJNE TOWARZYSZĄCE PRZYGOTOWYWANIU I PROWADZENIU ĆWICZEŃ OBRONNYCH

2.1. Zalecenia uwzględniają ustalenia wynikające z następujących dokumentów:

- 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 października 2022 r. w sprawie szkolenia obronnego (Dz.U. z 2022 r., poz. 2348);
- 2) Programu Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych Województwa Mazowieckiego w latach 2021 - 2035;
- 3) wniosków z oceny stanu przygotowań obronnych wynikających kontroli problemowych oraz Narodowego Kwestionariusza Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych.

2.2. Na szczeblu województwa organizuje się ćwiczenia:

- 1) kompleksowe - służące zgrywaniu elementów systemu obronnego państwa oraz doskonaleniu współdziałania jednostek administracji publicznej różnych szczebli i przedsiębiorców w realizacji zadań obronnych;
- 2) doskonalące - służące sprawdzeniu przyjętych rozwiązań w ramach przygotowań obronnych oraz doskonaleniu procedur kierowania ich wybranymi obszarami;
- 3) gry decyzyjne - służące wypracowywaniu decyzji podczas realizacji zadań obronnych;
- 4) treningi - służące doskonaleniu praktycznych umiejętności pracowników w zakresie wykonywania zadań obronnych.

2.3. Organizatorami ćwiczeń są:

- 1) wojewoda - w odniesieniu do ćwiczeń kompleksowych, doskonalących, gier decyzyjnych i treningów;
- 2) marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz i prezydent miasta - w odniesieniu do ćwiczeń doskonalących, gier decyzyjnych i treningów.

2.4. Ćwiczenia organizuje się i prowadzi w oparciu o komórki właściwe w sprawach obronnych, działające we współpracy z innymi komórkami i jednostkami podległymi organizatorowi ćwiczeń lub przez niego nadzorowanymi.

2.5. Ćwiczenia poszczególnych organizatorów tego samego szczebla administracji publicznej mogą być ze sobą łączone.

2.6. Do zadań organizatora ćwiczenia należy:

- 1) sporządzanie planu ćwiczenia, który określa w szczególności: cele, temat, formę, termin, miejsce, uczestników oraz główne przedsięwzięcia ćwiczenia;
- 2) przesyłanie do koordynatora ćwiczeń w terminie do końca listopada roku poprzedzającego realizację ćwiczeń:
  - a) rocznego wykazu planowanych własnych ćwiczeń oraz ćwiczeń innych organizatorów, w których jest planowany udział przedstawicieli organizatora sporządzającego wykaz;
  - b) wniosków i rekomendacji z ćwiczeń przeprowadzonych w poprzednim okresie planistycznym wraz z informacją o sposobie ich wdrażania;
  - c) planu ćwiczenia - dotyczy jednostek samorządu terytorialnego poddawanych kontroli problemowej podczas prowadzenia ćwiczenia. Termin przesłania planów ustala koordynator ćwiczeń.
- 3) organizowanie i prowadzenie ćwiczeń zgodnie z planami ćwiczeń oraz zaleceniami koordynatora;
- 4) zapewnienie środków finansowych na pokrycie kosztów związanych z organizacją i realizacją ćwiczeń. Ćwiczenia, treningi, gry decyzyjne organizowane i prowadzone przez jst. finansowane są z części budżetu państwa, której dysponentem jest Wojewoda (dotacje celowe dział 752 Obrona Narodowa, rozdział 75212 Inne wydatki obronne).

2.7. Ćwiczenia przeprowadza się:

- 1) nie rzadziej niż raz na sześć lat - w przypadku ćwiczeń kompleksowych;
- 2) nie rzadziej niż raz na trzy lata - w przypadku ćwiczeń doskonalących, gier decyzyjnych i treningów, przyjmując że:
  - a) ćwiczenia doskonalące planuje (terminy roczne) koordynator ćwiczeń w województwie, natomiast organizuje i prowadzi marszałek/starosta/prezydent miasta npp. W ćwiczeniach doskonalących organizowanych przez starostę obligatoryjnie udział biorą wszystkie jednostki samorządowe powiatu, sporządzając Plan udziału w ćwiczeniu;
  - b) gry decyzyjne i treningi planują, organizują i prowadzą samodzielnie marszałek, starostowie, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast, przyjmując za zasadę, że ich realizacja przypada na lata w których nie prowadzi się ćwiczeń doskonalących. Oznacza to iż każda jednostka samorządu terytorialnego w okresie trzech lat

organizuje lub uczestniczy w ćwiczeniu doskonalącym, organizuje grę decyzyjną i trening (jedno przedsięwzięcie w roku).

2.8. W odniesieniu do ćwiczeń organizowanych przez marszałków województw, starostów, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast - koordynatorem ćwiczeń jest wojewoda.

3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE W ZAKRESIE PLANOWANIA I PROWADZENIA ĆWICZEŃ OBRONNYCH:

3.1. Zasadniczym celem organizacji i prowadzenia ćwiczeń obronnych w województwie jest zgrzywanie organów kierowania (gmin, powiatów, województwa), podległych im obsad osobowych oraz właściwe wykorzystanie sił i środków, którymi dysponują poszczególne ogniwa systemu obronnego i przygotowywanie ich do kompleksowego wykonywania zadań obronnych w ramach systemu obronnego. W ćwiczeniach w miarę możliwości należy praktycznie rozwijać stanowiska kierowania wraz z elementami systemu łączności do zapewnienia wewnętrznej i zewnętrznej wymiany informacji, a także wybrane jednostki organizacyjne (jednostki przewidziane do militaryzacji, elementy systemów wykrywania i likwidacji skażeń) stanowiące wykonawcze składniki systemu obronnego państwa.

3.2. Z uwagi na fakt, że ćwiczenia obronne są najistotniejszą formą szkolenia w systemie szkolenia obronnego, w tym także w procesie przygotowania jednostek administracji publicznej do wykonywania zadań obronnych, zawartych w planach operacyjnych funkcjonowania powiatów (miast na prawach powiatu) oraz gmin, to plan ich przygotowania i przeprowadzenia wymaga starannego opracowania i przemyślenia przez organizatora ćwiczenia. Ćwiczenia obronne powinny być zawsze poprzedzane szkoleniem przygotowawczym w formie zajęć teoretycznych lub praktycznych, którego celem powinno być zapoznanie z zasadami wykonywania poszczególnych zadań obronnych wszystkich uczestników ćwiczenia.

3.3. Proces przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia powinien obejmować realizację zamierzeń planistycznych, organizacyjnych i szkoleniowych zapewniających właściwe przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia w celu osiągnięcia przyjętych założeń szkoleniowych. W procesie tym powinny wystąpić następujące etapy:

3.3.1. Etap - I (Wstępny)

W ramach etapu pierwszego-wstępnego, organizator ćwiczenia, który powinien najczęściej jednocześnie pełnić funkcję *kierownika ćwiczenia* wydaje dokument stanowiący podstawę do podjęcia działań mających na celu przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia. Dokument ten to **zarządzenie** (decyzja) wydane przez organ (*organizatora ćwiczenia: wójta, burmistrza, prezydenta miasta, starostę lub wojewodę*). W treści zarządzenia organizator ćwiczenia określa między innymi uczestników, zasadnicze problemy dotyczące przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, a w tym skład Kierownictwa Ćwiczenia i Zespołu Autorskiego.

3.3.2. Etap - II (Przygotowawczy)

W ramach etapu drugiego-przygotowawczego Kierownik Ćwiczenia zwołuje *konferencję wstępną*. W konferencji biorą udział wszyscy uczestnicy ćwiczenia lub ich przedstawiciele. Podczas konferencji Kierownik Ćwiczenia przedstawia szczegóły związane z przebiegiem procesu przygotowawczego ćwiczenia, a także zapoznaje z treścią zarządzenia w tej sprawie i przedstawia skład Kierownictwa Ćwiczenia i Zespołu Autorskiego.

W dalszej części tego etapu Zespół Autorski:

- 1) opracowuje Plan ćwiczenia. Przykładowy ramowy układ tego dokumentu przedstawia załącznik nr 2;
- 2) przedstawia Plan ćwiczenia do zatwierdzenia Kierownikowi Ćwiczenia;
- 3) przesyła Plan ćwiczenia do koordynatora ćwiczeń w województwie w wypadku kiedy jednostka samorządu terytorialnego jest przewidziana do kontroli w trakcie prowadzenia ćwiczenia;
- 4) opracowuje plan szkoleń przygotowawczych i instruktaży, których zrealizowanie warunkuje sprawny przebieg ćwiczenia.

Etap drugi - przygotowawczy kończy się zwołaniem przez Kierownik Ćwiczenia *konferencji poprzedzającej*, w ramach której Kierownik Ćwiczenia i Kierownik Zespołu Autorskiego prezentują Plan ćwiczenia i jego przebieg, a także konieczne do zrealizowania przedsięwzięcia bezpośrednio poprzedzające ćwiczenie.

3.3.3. Etap - III (Zasadniczy)

W ramach etapu trzeciego - zasadniczego zostaje przeprowadzone ćwiczenie obronne. W przypadku ćwiczeń jednoszczeblowych, optymalnym czasem trwania tego etapu jest jeden dzień (8 -12 godzin), natomiast organizatorzy ćwiczeń dwuszczeblowych lub wieloszczeblowych powinni przyjmować czas trwania tego etapu na dwa do trzech dni. Etap ten może zostać podzielony pod względem tematycznym i organizacyjnym na części. Etap ten powinno zakończyć *wstępne omówienie ćwiczenia*, w czasie którego, uczestnicy ćwiczenia składają Kierownikowi Ćwiczenia meldunki o sposobie zrealizowania otrzymanych zadań, rozjemcy przedstawiają własne spostrzeżenia i wnioski, zaproszeni goście przedstawiają swoje opinie na temat przebiegu ćwiczenia. Podsumowanie wstępne kończy Kierownik Ćwiczenia przedstawiając całościową ocenę przebiegu wszystkich etapów ćwiczenia i stopnia zrealizowania zakładanych celów szkoleniowych.

3.3.4. Etap - IV (Końcowy)

W ramach etapu czwartego - końcowego należy skompletować i usystematyzować całą dokumentację ćwiczenia oraz opracować wnioski i rekomendacje.

Dokumentację ćwiczenia opracowuje się w formie graficznej i opisowej. Liczba i rodzaj dokumentów, układ i treść zależą od rodzaju ćwiczenia i szczebla, przez który jest ono organizowane i prowadzone. Kierownik Ćwiczenia może w zależności od potrzeb określić zawartość merytoryczną głównych dokumentów wykonawczych do ćwiczenia pod warunkiem, że ich treść będzie gwarantowała przejrzystość i funkcjonalność w praktycznym wykorzystaniu. Ważną częścią dokumentacji ćwiczenia są dokumenty potwierdzające zrealizowanie poszczególnych przedsięwzięć (konferencji, posiedzeń Zespołu Autorskiego, poszczególnych etapów ćwiczenia) składających się na proces przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. Do dokumentów tych należy zaliczyć tematyczne plany szkolenia przygotowawczego oraz listy obecności uczestników szkoleń.

3.4. Słowniczek podstawowych pojęć istotnych w procesie opracowywania i prowadzenia ćwiczeń obronnych:

- 1) *Organizator Ćwiczenia* - należy przez to rozumieć organ, o którym mowa w § 10 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szkolenia obronnego (wojewoda, marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz/prezydent miasta);
- 2) *przygotowanie ćwiczenia* - należy przez to rozumieć przedsięwzięcia planistyczne,

organizacyjne i szkoleniowe mające na celu stworzenie wszystkich niezbędnych warunków dla przeprowadzenia ćwiczenia oraz osiągnięcia zakładanych celów;

- 3) *Kierownik Ćwiczenia* - jest to osoba odpowiedzialna za przygotowanie, przeprowadzenie i omówienie ćwiczenia. W przypadku ćwiczeń obronnych organizowanych na szczeblu powiatu kierownikiem ćwiczenia powinien być starosta, a w przypadku ćwiczeń organizowanych na szczeblu gminy - wójt (burmistrz, prezydent miasta);
- 4) *Kierownictwo Ćwiczenia* - to powołany przez kierownika ćwiczenia zespół osób odpowiedzialnych za przygotowanie ćwiczenia oraz kierowanie jego przebiegiem. Skład kierownictwa ćwiczenia zależy od charakteru ćwiczenia i zakładanych celów. Ilość osób wchodzących w skład kierownictwa powinna zapewnić właściwe przygotowanie ćwiczenia i jego przeprowadzenie;
- 5) *Zespół Autorski* - to powołany przez organizatora szkolenia zespół osób, do zadań którego należy opracowanie dokumentacji niezbędnej do przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia.

WOJEWODA MAZOWIECKI